בקבר התהום תניא כוותיה דרבא ר' יהודה אומר לא היו מביאין דלתות כל עיקר מפני שדעתו של תינוק גסה עליו שמא יוציא ראשו או אחד מאבריו ויטמא בקבר התהום אלא מביאין שוורים המצרים שכריסותיהן רחבות והתינוקות יושבין על גביהן וכוסות של אבן בידיהן הגיעו לשילוח ירדו ומלאום ועלו וישבו להן על גביהן והרי מטה דיש בה כמה אגרופים ותנן ר' יהודה אומר נוהגים היינו שהיינו ישנים תחת המטה בפני הזקנים שאני מטה הואיל ולגבה עשויה שוורים נמי לגבן עשוים כי אתא רבין א"ר אלעזר שאני שוורים הואיל ומגינים על הרועים בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים אי הכי מטה נמי הואיל ומגינה על מנעלים וסנדלים שתחתיה אלא אמר רבא שאני שוורים הואיל ועשוים להגין על בני מעים שלהן שנאמר [א] עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תסוככני ואי בעית אימא [א] ר' יהודה לטעמיה דאמר [ב] סוכה דירת קבע בעינן והוה ליה מטה דירת עראי וסוכה אהל קבע [ג] ולא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע והא [ד] ר"ש דאמר נמי סוכה דירת קבע בעינן (הא[ה]) ואתי אהל עראי ומבטל אהל קבע (אין[ב]) בהא פליגי מר סבר אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע ומר סבר לא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע[ה]: א"ר שמעון מעשה בטבי עבדו: תניא א"ר שמעון משיחתו של רבן גמליאל למדנו שני דברים למדנו שעבדים פטורים מן הסוכה ולמדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו ולימא מדבריו של רבן גמליאל מילתא אגב אורחיה קמ"ל כי הא [ו] דאמר רב אחא בר אדא ואמרי לה אמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא אמר רב מנין שאפי' שיחת[ג] תלמידי חכמים צריכה לימוד[ד] שנאמר [ב] ועלהו לא יבול: **מתני'** [א] הסומך סוכתו בכרעי[ה] המטה כשרה ר' יהודה אומר [ב] אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה: **גמ'** מ"ט דר' יהודה פליגי בה רבי זירא ורבי אבא בר ממל חד אמר מפני שאין לה קבע וחד אמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה מאי בינייהו כגון שנעץ שפודין של ברזל וסיכך עליהם למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע ומאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה אמר אביי [ג] לא שנו אלא סמך אבל סיכך על גב המטה כשרה מאי טעמא למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע למאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי אין מעמידה בדבר המקבל טומאה: מתני'

רש"י

בקבר התהום. כלומר בספק קבר: דיש כמה אגרופים. מן החבלים לקרקע: נוהגין היינו. אלמא אהל עראי לאו אהל הוא: הואיל ולגבה עשויה. לישן על גבה ולא תחתיה לפיכך אין לה שם אהל: על הרועים. שמכניסין ראשיהן תחת כריסם: להכי נקט גבי מטה מנעלים וסנדלים דאמרי' בבבא בתרא (דף נח.) איזהו מטה של תלמידי חכמים כל שאין תחתיה אלא מנעלים של בעל הבית בימות החמה וסנדלים בימות הגשמים שנותנם שם כשהוא בא לשכב ולישן חולץ מנעליו ונותן תחת מטתו אבל לתת תחתיה דברים אחרים גנאי הוא לו שמרגיל בני הבית לשם[ו]: על בני מעיין. גג שדרה שלהן מגין עליהן: תסוככני. אלמא סכך קרי ליה: ואיבעית אימא. לר' יהודה מטה אהל היא אלא היינו טעמא דשרי משום דסוכה אהל קבוע הוא: ולא אתי עראי ומבטל קבע. להסיר שם הסוכה מכאן: והא ר' שמעון דאמר נמי סוכה קבע (א). דבעי ארבע' דפנות ואמרי' בפרק קמא (דף ז:) ר' יהודה ור' שמעון ורבן גמליאל ור' אליעזר ואחרים כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן וקאמר במתניתין לפי דרכינו למדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו: משיחתו. לשון שיחת חולין ושמחה: מלתא. חדתא אגב אורחיה דאזיל לאשמועינן שני דברים שלמדנו הולך בלשונו בדבר שתוכל להבין בו דבר חידוש דאי אמרת מדבריו לא שמעינן מינה שתהא שיחת חולין צריכה ליתן לב ללומדה אבל השתא אשמעינן דצריך להטות אוזן אף לשיחתן שאף היא סופה להבין בה דבר תורה. מדבריו משמע דברי תורה שהוא מתכוין ללמדן לתלמידים: צריכה לימוד. צריך לשומעם שיתנו להן לב: ועלהו. דבר קל שבו: מתני' בכרעי המט'. מטה שלמה: ר' יהודה אומר כו'. טעמא מפרש בגמרא: גמ' שאין לה קבע. שמטלטלת על ידי מטה ור' יהודה לטעמי' דאמר סוכה דירת קבע בעינן: שמעמידה כו'. ואע"פ שלא למדנו פסול אלא לסכך הואיל ועיקרו של סכך אלו מעמידין הוי כאילו סיכך בדבר המקבל טומאה: אבל סיכך על המטה. ולא סמך הסיכוך בכרעים אלא על גבי יתידות אבל כל דופני הסוכה אינן אלא מטות משלשה צדדין לא פסיל ר' יהודה דהא לא גמרי' פסול מיניה לסוכה אלא לסיכוך וזה לא הוא ולא מעמידו בפסולי' ולענין קבע נמי יש קבע לסיכוך: מתני'

תוספות

ובעצמות וגידים תסוככני. אף על גב דהאי קרא באדם כתיב כל שכן בהמה שכריסה למטה כעין אהל:

למדנו שעבדים פטורים מן הסוכה. ואע"ג דהאי מצות עשה שהזמן גרמא אצטריך לאשמועינן דלא תימא דחייבין משום דכתיב תשבו כעין תדורו כדלקמן בשילהי פירקין (דף כח:):

שאין לה קבע. (ב) שמטלטלת על ידי המטה ורבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע כך פירש בקונטרס לפי סברא זו מצינו למימר דפליגי נמי בסוכה שבראש העגלה וגרים שפיר לעיל בפרק קמא (דף ז:) ולקמן בפירקין (דף כג.) בראש העגלה גבי פלוגתא דרבן גמליאל ור' עקיבא בראש הספינה דבראש העגלה נמי פליגי והא דמודה רבן גמליאל בראש הספינה דכשרה היכא דיכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה דיבשה כדאמרי' לקמן (שם) אע"ג דמטלטלת ע"י הספינה שאני ספינה דאורחא בהכי ואשיבא קבע אע"ג דמטלטלת ואפילו למאן דמפרש הכא טעמא דמתניתין משום דבר המקבל טומאה מכל מקום מודה הוא דפליגי נמי בטעמא דדירת קבע תדע מדלא קאמר איכא בינייהו כגון שסמכ' בשידה תיבה ומגדל המחזיקים ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש דלמאן דאמר לפי שאין לה קבע הכא נמי אין לה קבע דמטלטלת ולמאן דאמר לפי שמעמידה בדבר המקבל טומאה הני כיון דאין במדה טהורים כדתנן פרק ט"ו דכלים (מ"א) ומיהו קשה דלקמן (דף כג.) דפסיל ר' יהודה סוכה על גבי בהמה מאי טעמא משום דכתיב חג הסכות תעשה לך שבעת ימים סוכה הראויה לשבעה וזו אינה ראויה לפי שאין עולין לה בי"ט והשתא תיפוק ליה משום דמטלטלת ע"י בהמה ואינה קבע מידי דהוה אסומך בכרעי המטה ובירושלמי משמע דטעמא לפי[ז] שאין לה קבע שאין לה י' טפחים מן המטה עד לגג דהך פלוגתא דר' זירא ור' אבא דהכא מתני לה בירושלמי בר' אמי ור' אבא וזה לשונו אמר רבי אמי על שם שאין מכרעי המטה לסכך עשרה טפחים אמר ר' אבא משום שאין מעמידין בדבר טמא הא תני מעשה בירושלים שהיו משלשלין מטותיהן לפני חלונותיהן והיו מסככין על גביהן אין תימר משום שאין מעמידין על דבר טמא הא לית ליה טעמא אלא משום שאין מכרעי המטה לסכך י' טפחים עד כאן ירושלמי ואותן של אנשי ירושלים היה עשרה מכרעי המטה לסכך והא דקתני מתניתין רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד מעצמה אסורה דמשמע הא יכולה לעמוד כמו[ח] שסמכה על יתידות כשרה אע"פ שאין מכרעי המטה לסכך עשרה לא חשיב עראי כיון דאי שקיל לה למטה איכא אויר עשרה והסוכה מתקיימת כדאמר אביי בשמעתין למאן דאמר אין לה קבע הרי יש לה קבע כלומר אי שקיל לה למטה דמטה לאודה קיימא ואין הסוכה נפסלת בשביל שהכניס בה מטה ומיעט אוירה מידי דהוה אכרים וכסתות דפרק קמא (דף ג:) דלא הוי מיעוט לא לענין עשרה ולא לענין עשרים:

עין משפט נר מצוה

ד א ב ג טוש"ע א"ח סי' תרל סעיף יג:

רבינו חננאל

אין מביאין דלתות אלא שוורים ותניא כוותיה דרבא. **ואקשינן** והרי מטה דיש בה כמה אגרופין ולא חשיב ליה ר' יהודה אהל ומכשיר לישן תחתיה בסוכה **ודחינן שאני מטה דלגבה עשויה.** כלומר הנסרין הנתונות עליה לישן עליהן על גביהן נתונות ולא תחתיהן. **ואקשינן** אי הכי שוורין נמי לגבן עשוין ושנינן שאני שוורים פעמים שהרועים נכנסים תחתיהם בצל מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים שנמצאו להם כמו אהל אי הכי מטה נמי מגינה על מנעלים וסנדלים ונדחת זו **ומשני** רבא אלא שאני שוורים הואיל ומגינים על בני מעיים כסוכה שנאמר עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תסוככני. **איבעית אימא** דבר' יהודה לטעמי' דאמר [סוכ'] דיר' קבע בעינן והויא לה סוכ' [קבע] ומטה דירת עראי ולא אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע **והא** ר' שמעון נמי דבעי סוכה דירת קבע וקתני מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל כו' ופליג על ר' יהודה **ואסיקנא בהא פליגי** ר' שמעון [סבר] אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע ורבי יהודה סבר לא ר' יהודה ור' שמעון מפורשין בפרק הראשון אמר אביי רבי ור' יאשיה ור' יהודה ובר"ש ור' שמעון ורבן גמליאל ור' אליעזר ואחרים כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן. **מצאנו** כי עלי האילן נקראו שיחים דכתיב תחת אחד השיחים וכתיב וכל שיח השדה וכתיב בין שיחים ינהקו כמו שנקראו דברי תורה שיחה כדכתיב והקיצות היא תשיחך:

(פיס') [מתני'] **הסומך סוכתו בכרעי המטה כשרה.** אמר אביי לא שנו אלא מעמיד שנמצא מחזיק א) הסכך אלא דר' יהודה בדבר שאין לו קבע וי"א בדבר המקבל טומאה אבל סיכך ע"ג המט' וכותלי המטה הן דפנות דברי הכל כשרה:

חשק שלמה על ר"ח

א) נראה דהלשון מסורס כאן וכן צ"ל אמר אביי לא שנו דברי ר"י אלא מעמיד שנמצא מחזיק הסכך בדבר שאין לו קבע וכו'.

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [יומא יז:], ב) [לעיל דף ז:], ג) [לעיל דף יא.], ד) [לעיל ז:], ה) עיין תוס' ישנים יומא דף י: סוד"ה וד"ה לטעמי', ו) ע"ז יט: ע"ש.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא ר' שמעון וכו' קבע בעינן דבעי ד': (ב) תוס' ד"ה שאין לה קבע שמיטלטלת וכו' דירת קבע בעינן כך פירש:

תורה אור השלם

א) עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּסֹכְכֵנִי: [איוב י, יא]

ב) וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ: [תהלים א, ג]

ליקוטי רש"י

ר' יהודה לטעמיה. דאמר במסכת סוכה (דף ז:) דירת קבע היא והכשיר סוכה גבוה מעשרים אמה שאינה ראויה ליעשות אלא במחולת קבע וכו' [יומא י:]. דירת קבע. ראויה להשתמש קבוע ונראית כבית [לעיל ז:]. שיחת חולין. של חכמים צריכה תלמוד כדי להתלמד לדבר בלשונם שהוא בלשון נקיה ועושר ומרפא. ועלהו. הוי דבר קל שבאילן וכתיב לא יבול כלומר לא ילך לאיבוד [ע"ז יט:].

הגהות וציונים

א] רש"ל מ"ז (גליון). ב] רש"ל מ"ז (גליון). ג] בס"א חולין של (גליון). ד] [בע"ז יט: איתא תלמוד ועי' בפרש"י דהתם ודהכא (גליון) ובדפו"ר בגמרא וברש"י אי' ג"כ תלמוד: ה] צ"ל לכרעי (מלאכת שלמה) וכ"ה בכת"י משניות: ו] [ורשב"ם מפ' ע"א עיין שם] (גליון). ז] צ"ל דטעמא שאין לה קבע לפי שאין לה עשרה (בארות המים וכ"ה בתוספות הרא"ש). ח] צ"ל כגון וכ"ה בדפו"ר.

מתני' סוכה המדובללת וצילתה מרובה מחמתה כשרה המעובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה: גמ' מאי מדובללת אמר רב [א] סוכה ענייה ושמואל אמר [ב] קנה עולה וקנה יורד רב תני חדא ושמואל תני תרתי רב תני חדא סוכה מדובללת מאי מדובללת מדולדלת שצילתה מרובה מחמתה כשרה ושמואל תני תרתי מאי מדובללת מבולבלת ותרתי קתני סוכה מבולבלת כשרה וצילתה מרובה מחמתה כשרה אמר אביי [ג] לא שנו אלא שאין בין זה לזה שלשה טפחים אבל יש בין זה לזה ג' טפחים פסולה אמר רבא [א] [ד] אפילו יש בין זה לזה שלשה טפחים נמי לא אמרן אלא שאין בגגו טפח אבל יש בגגו טפח כשרה דאמרינן חבוט רמי אמר רבא מנא אמינא לה דכי אית (א) ביה טפח אמרינן חבוט רמי וכי לית ביה לא אמרינן חבוט רמי דתנן [ה] קורות הבית והעלייה שאין עליהם מעזיבה והן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא בין התחתונה לעליונה ביניהן טמא על גבי העליונה כנגדה עד לרקיע טמא היו העליונות כבין התחתונות טומאה תחתיהן תחת כולן טמא על גביהן כנגדן [ב] עד לרקיע טמא ותני עלה [ג] [ו] בד"א בזמן שיש בהן טפח וביניהן פותח טפח אבל אין ביניהן פותח טפח טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ביניהן ועל גביהן טהור אלמא כי אית ביה טפח אמרינן חבוט רמי וכי לית ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי שמע מינה יתיב רב כהנא וקאמר להא שמעתא אמר ליה רב אשי לרב כהנא וכל היכא דלית ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי והא תניא [ז] קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל זה ואינן נוגעות זו בזו פחות משלשה אינו צריך להביא קורה אחרת שלשה צריך להביא קורה אחרת [ח] רבן שמעון בן גמליאל אומר פחות

רש"י

מתני' סוכה המדובללת. לקמן מפרש לה בגמרא: וצילתה מרובה מחמתה כשרה. ליכא לאקשויי תנינא חדא זימנא (לעיל דף ב:) שחמתה מרובה מצילתה פסולה אין דומות זו לזו דמיקשיא קשיין אהדדי כדרמינן להו בגמרא ומשנינן: המעובה כמין בית. שסכך שלה עב מאד: גמ' ענייה. שיש בסככה קנים מעט ויש בה אויר הרבה אלא שאין בו שלשה ביחד: קנה עולה וקנה יורד. שלא השוה הסכך להשכיב הקנים זה אצל זה אלא אחד למעלה ואחד למטה ומתוך כך חמתה מרובה מצילתה ואשמעינן מתניתין דאמרינן (ב) כל שאילו היו מושכבין בשוה [ה] היתה צילתה מרובה מחמתה כשרה: (ג) רב תני חדא. מדובללת וצילתה מרובה מחמתה אחדא סוכה קיימי: ושמואל תני. מתני' בתרי סוכות: רב תני חדא. סוכה שהיא ענייה שהיא מדובללת מדולדלת אם צילתה מרובה מחמתה כשרה: ושמואל תני תרתי. סוכה מבולבלת כשרה דאמרינן רואין וצילתה מרובה מחמתה מילתא אחריתי היא דאשמעינן נמי בסוכה ענייה שיש בה חמה אם צילתה מרובה כשרה: לא שנו. דשמואל דקנה עולה וקנה יורד כשרה דאמרינן רואין: אלא דאין בין זה לזה שלשה. דכל פחות משלשה לבוד הוא: שאין בגגו. בקנה העולה רחב טפח דלאו שם אהל עליה לאחשובי ולמימר ביה חבוט רמי השפל והסלק אותו על האויר שתחתיו דהיינו נמי ענין גוד אחית אלא לענין מחילה דהוי תורה של מחילה שייך למימר גוד אחית משוך אותה והורד ולענין המוטל לרוחב[ב] ובא לסתום אויר שייך למימר חבוט: אמרינן חבוט רמי. כשגובה שלשה ויותר דאילו בפחות מג' לאו חבוט הוא שהרי הוא כמושכב עליו: ה"ג להך מתניתין באהלות קורות הבית והעלייה שאין עליהן מעזיבה והן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא בין התחתונה לעליונה ביניהם טמא על גבי העליונה כנגדה עד לרקיע טמא היו העליונות כבין התחתונות וטומאה תחתיהן תחת כולן טמא על גביהם כנגדן[ג] עד לרקיע טמא. וה"ס קורות הבית אותן שהעלייה עשויה בהן שקורין שוליב"א קורות העלייה הן שהגג עשוי בהן שקורין טרי"ב וגגין שלהן חלקין היו ושוין ומניחין הנסרין מקורה לקורה כמין תקרת עלייה: שאין עליהם מעזיבה. ולא נסרים ומעזיבה לאו דוקא נקט אלא דסתם היכא דליכא מעזיבה ליכא נסרים: והן מכוונות. העליונות מכוונות כנגד התחתונות ומאהילות עליהן: טומאה תחת אחת מהן. תחת אחת מהתחתונות: תחתיה טמא. על פני כל אורכה דיש ברוחבה טפח כדמפרש לקמן ומביאה את הטומאה וכל שאר הבית מטה ומעלה טהור ואף כנגד אותה הקורה למעלה דהיינו בינה לבין העליונה (ד) ואין טומאה אלא תחתיה לבד: בין תחתונה לעליונה ביניהן טמא. כל כלים שבין אותם השתים טמא שהעליונה מאהלת על הטומאה ומביאה את הטומאה על פני כל אורכה תחתיה: על (ה) העליונה. ואם טומאה על העליונה: כנגד הטומאה עד לרקיע טמא. שהרי אין דבר חוצץ הימנה ומעלה: (ו) היו העליונות כבין התחתונות. שלא היו מכוונות זו כנגד זו אלא העליונות מכוונות כנגד האויר שבין התחתונות: טומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא. דאמרינן בכל העליונות חבוט רמי והשליכם בין התחתונות והוי כל הבית מקורה והוי אהל אחד וכדמוקי בברייתא שהיה רוחב העליונות כשיעור אויר שבין התחתונות: ותני עלה. הכי גרסינן לה בד"א בזמן שיש בהן טפח ויש ביניהן פותח טפח אבל אין ביניהן פותח טפח טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ביניהן ועל גביהן טהור ולא גרסינן אין בהן טפח. והכי פירושא בד"א דכולה מתניתין בשיש בהן טפח כשיש בתחתונות הללו טפח וביניהן פותח טפח מתוקמא מתניתין שפיר דאמרינן חבוט רמי כשהן[ד] מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ותו לא דכיון דיש בה טפח מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה הלכך תחתיה טמא ועל גבה טהור טומאה על גבה תחתיה טהור לפי' כנגד הטומאה דחוצצת וכשאינן מכוונות כיון דיש ביניהן פותח טפח והעליונות רחבן כשיעור אויר שבין התחתונות דקתני העליונות כבין התחתונות שהן כנגד האויר וכשיעורן טומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא דאמרינן חבוט רמי אבל אין ביניהן פותח טפח ממלא שאין ברוחב העליונות טפח טומאה תחת אחת מהן מן התחתונות תחתיה טמא ותו לא דלא אמרינן חבוט רמי: ביניהן. בין התחתונות לעליונות[ו] כשהן מכוונות טהור והוא הדין באין מכוונות שעל גבה טהור ותחתיה טמא דכיון דיש בה טפח מביאה טומאה לכל אורך שתחתיה וחוצצת בפני הטומאה לטהר על גבה. ומאן דגריס אין בהן טפח טועה דאם כן טומאה תחת אחת מהן תחתיה אמאי טמא דאין בה שיעור להביא טומאה ואין על גבה כנגד הטומאה טהור שאין בה שיעור לחוץ וטומאה על גבה כנגד הטומאה טמא ומתחתיה נמי טמא דטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת שאין בה שיעור לחוץ ובתוספתא [דאהלות פי"ג] גרסינן בהדיא במסקנא במה דברים אמורים פעם שניה וגרסינן הכי במה דברים אמורים כשיש (ז) פותח טפח אבל אין ביניהן[ח] כו': להא שמעתא. דרבא: פחות מארבעה כו'. רבן שמעון סבירא ליה פחות מארבעה לבוד בכל דוכתא:

שתי

תוספות

קנה עולה וקנה יורד. שלא השוה את הסכך להשכיב את הקנים זה אצל זה אלא אחד למעלה ואחד למטה ומתוך כך חמתה מרובה מצילתה ואשמעינן מתני' דאמרינן רואין כל שאילו היו מושכבין בשוה היתה צילתה מרובה מחמתה כשרה כך פירש הקונטרס. משמע לפירושו דכשיש בין זה לזה שלשה דפסולה לאביי היינו מטעם חמתה מרובה מצילתה ולא יתכן דכיון דאי קיימא חמה בראש כל אדם היתה צילתה מרובה אין לפסול בשביל חמה הבא מן הצד באלכסון ועושה אותה חמתה מרובה אלא היינו טעמא משום דלא חשיב סכך להצטרף כי האי גונא כשיש בין זה לזה שלשה אבל כי ליכא שלשה כלבוד דמי והכל אחד:

קורות הבית והעלייה. משנה היא במסכת אהלות פרק י"ב ותני עלה ברייתא היא כך היא שנויה בתוספתא דאהלות[ד] במה דברים אמורים בזמן שיש ביניהן[ה] פותח טפח אבל אין ביניהן[ה] פותח טפח וטומאה תחתיהן תחתיה טמא על גביהן וביניהן טהור או על גביהן כנגדן עד לרקיע טמא ותחתיהן טהור בד"א בזמן שיש בהן פותח טפח אבל אין בהן פותח טפח טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והשתא הך ברייתא אסיפא דמתניתין קאי שהעליונות כבין התחתונות דכשהתחתונות אין בין זו לזו פותח טפח נמצא דעליונות אין בהן פותח טפח שהן כבין התחתונות הלכך כשיש טומאה בתחתונות תחתיהן טמא שכל אחת ואחת מביאה טומאה על כולה הואיל ויש ברחבה טפח וביניהן טהורות כיון דאין בעליונה רוחב טפח לא אמרינן חבוט רמי ליחשב האויר שבין התחתונות כסתום ועל גבו נמי טהור דחוצצת בפני הטומאה דכיון דיש בו ברוחבו טפח והדר קאמר בד"א דמביאות טומאה וחוצצין כשיש ברחבן טפח בין שהטומאה על גביהן אבל אין ברחבן טפח בין שהטומאה תחתיהן בין שהטומאה על גביהן כנגד הטומאה טמא ומן הצד טהור:

הא

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה יג כ סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרלא סעיף ד:
ו ב ג ד מיי' שם הלכה כא טוש"ע שם סעיף ה:
ז ה ו מיי' פי"ז מהל' טומאת מת הל' ו:

רבינו חננאל

מתני' סוכה מדובללת וצילתה מרובה מחמתה כשרה. רב אמר מאי מדובללת ענייה מדלדלת והדא קתני במתני' העניה שצילתה מרובה מחמתה כשרה שמואל אמר מאי מדובללת מבולבלת קנה עולה וקנה יורד ותרתי קתני במתני' קנה עולה וקנה יורד וצילתה מרובה מחמתה כשרה. אמר אביי לשמואל דאמר קנה עולה וקנה יורד לא שנו אלא שאין ביניהן ג' טפחים דאמרינן כל פחות מג' כלבוד דמי אבל יש ביניהן ג' טפחים פסולה. רבא אמר אפי' אם יש בין זה לזה ג' טפחים אם יש בגגו של קנה העולה והיורד טפח כשרה מ"ט אמרינן חבוט רמי. כלומר ראה העליונה כאילו הן למטה ולבוד הוא הכל. כדתנן באהלות פרק י"ב קורות הבית והעלייה שאין עליה מעזיבה והן מכוונות. פי' זו על זו אינה יוצאה התחתונה מכנגד העליונה וביניהן בין בתחתונות ובין בעליונות פותח טפח. טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא. כלומר היא מפסקת ומאהלת על הטומאה מלעלות למעלה והצדדין אויר הן ואינן מאהילין. ואם הטומאה נתונה ע"ג אחת מן הקורות התחתונות דהיינו ביניהן כל דבר המאהיל באותה הקורה עד הקורה של עליה המכוונת כנגדה טמא. ואם הטומאה בקורה העליונה כל דבר המאהיל על אותה קורה עד לרקיע הכל טמא. אם היו הקורות העליונות רחבות כשיעור האויר שבין התחתונות ונתונות אותן הקורות של עליה כנגד האויר שבין קורות הבית טומאה תחת אחת מהן תחת הקורות התחתונות א) הבית כאן טמא אין הקורות של בית מפסיקות שהרי עליונות נתונות באויר שבין קורות הבית וכשמאהיל על מקצת מאהיל על הכל. ותני עלה בתוספתא כלומר מפרשא בברייתא בד"א בזמן שיש בהן בקורות טפח וביניהן פותח טפח והקורות העליונות כנגד הפותח טפח טומאה תחת אחת מהן הכל טמא אבל אין

חשק שלמה על ר"ח

א) נראה דצ"ל כל הבית טמא דכאן אין הקורות של מת וכו'.

מסורת הש"ס עם הוספות

א) אהלות פי"ב מ"ה, ב) [תוספתא דאהלות פי"ג], ג) עירובין יד. לעיל יח. [וש"נ], ד) [עירובין ט. וש"נ], ה) פי"ג ה"ה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דכי אית בה טפח וכו' וכי לית בה טפח לא אמרינן: (ב) רש"י ד"ה קנה עולה וכו' דאמרינן רואין כל שאילו וכו' וכשרה: (ג) ד"ה רב וד"ה ושמואל וד"ה רב תני הס"ד: (ד) ד"ה תחתיה טמא וכו' לבין העליונה טהור ואין טומאה: (ה) ד"ה על גב העליונה: (ו) ד"ה היו העליונות וד"ה טומאה הס"ד: (ז) ד"ה ביניהן וכו' בד"א כשיש בהן פותח טפח אבל אין בהן פותח טפח טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת הס"ד:

גליון הש"ס

[מתני' רש"י ד"ה קנה עולה וכו' דאמרינן כל שאילו היו מושכבין בשוה היתה צילתה מרובה מחמתה כשרה. לעיל דף ט ע"ב ד"ה הא קא מצטרף וכו']

ליקוטי רש"י

קורה היוצאה. לחזיר המבוי ונתונה על רוחב פתח המבוי מכותל לכותל וזו אינה נוגעת לשני הכותלים. וכן שתי קורות כו'. ועל כרחך במלמא אויר פחות מג' שלא בסמוך לדופן [לעיל יח.].

הגהות וציונים

א] צ"ל רבא אמר וכ"ה ברי"ף (גליון): ב] צ"ל כנגדה (דפו"ר רש"ש): ג] צ"ל על רוחב (דבש תמר): ד] צ"ל כנגדו (דפו"ר) או שצ"ל כנגדה (רש"ש): ה] צ"ל וכשהן (מנחם משיב נפש): ו] עי' רש"ל ורש"א (גליון): ז] עיין רש"ש דגי' רש"ל בהן: ח] גי' רש"ל בהן (גליון). והרש"ש כתב דאכ"מ של הגהת הרש"ל אלא ברש"י ד"ה ביניהן עיי"ש:

לעזי רש"י

שוליב"א. פירוש קורות הבית (שהעלייה עשויה בהן), הקנים או הקרשים (שמקרה בהם את הבית) (ערוך ערך קר י'). טרי"ב. פירוש קורות העלייה (שהגג עשוי בהן) (ועיין רש"י יחזקאל מא, כה-כו).